

Biofish AS
Tangavegen 19,
5620 Tørvikbygd
Ved Ole Fredrik Skulstad
olefredsgs@gmail.com

Bergen, 22. november 2018.

Kommentarer til innkomne merknader til NVE-søknad

Søknad om vannuttak til smoltproduksjon for Biofish AS ble oversendt NVE 11. september 2018, og den ble lagt ut til offentlig ettersyn i Kvam herad ved oversendelsesbrev fra NVE 25. september med høringsfrist 6. november 2018. Det er pr 14. november kommet inn åtte høringsuttalelser, som her vil bli gjennomgått:

1. Britt Eide med 3 vedlegg – 05.11.2018
2. Fiskeridirektoratet – 16.10.2018
3. Fylkesmannen i Hordaland – 12.11.2018
4. Lars Øyvind Birkenes og Hilde Hushagen - 05.11.2018
5. Marit Eide – 28.10.2018
6. Naturvernforbundet Kvam – 10.11.2018
7. Sigrid Karin og Gunnar Dolve – 05.11.2018
8. Statens vegvesen – 27.09.2018

Søker har følgende kommentarer til de innkomne merknadene, og vil samtidig påpeke at denne søknaden omhandler forlengelse av eksisterende konsesjon med planlagt redusert vannbruk. Den omfatter ingen nye vassdragsinstallasjoner eller inngrep i vassdraget.

Kommentarer til innkomne merknader

Søker beklager at det ikke framgikk tydeligere av søknaden at en forlengelse av gjeldende konsesjonsvilkår for regulering av Eidesvatnet i praksis også betyr at en planlegger et sterkt redusert uttak av vann til den planlagte produksjonen i forhold til tidligere praksis. Gjeldende konsesjonsvilkår setter et øvre tak for uttak på sommer og høst til 20 m³/min, mens det nå søkes om et flatt uttak på inntil 5 m³/min for bruk i et resirkuleringsanlegg. Etter at søker overtok anlegget høsten 2016, har store deler av det tidligere gjennomstrømningsanlegget blitt ombygget til et resirkuleringsanlegg, og vannbehovet er allerede sterkt redusert.

1) Britt Eide

Britt Eide har på vegne av 6 grunneiere, sendt inn en uttale med tre vedlegg. De påpeker en 30-årig historikk med erfaring med større nedtapping enn tillatt, og at strendene rundt Eidesvatnet er påført store skader som følge av stor nedtapping. Badestrendene er svært verdifulle, og 0,4 m nedtapping er ønskelig som reguleringshøyde. Demning i utløpet må utformes slik at vannet ikke går langt over HRV ved flom.

Vedlegg 1 er et notat fra kommunegeolog Tore Dolvik, datert 9. november 2015, der vannstand ble målt til 31,56 moh., som er lavere enn LRV på 32,25 moh., og omhandler utrasing ved Kalvhagneset i nov/des 1993. Videre er det etablert et lite elvedelta fra en liten bekk ved som har gravd seg ned i Eidestranda ved lav vannstand.

Vedlegg 2 er en synfaringsrapport fra NVE datert 14. september 1988, der strandsonen ble synfart fra båt langs det meste av vannets strandlinje. Konklusjon var at nedtapping tilsier risiko for erosjon, og at en bør unngå vannstandspendling rundt LRV.

Vedlegg 3 er et nytt notat fra kommunegeolog Tore Dolvik, datert 27. november 2015, som dokumenterer innmålte høyder i forhold til tidligere innmålt målebolt. Forskjellen er 37 mm. Videre er det foretatt en rekke målinger av målestav og dam-konstruksjon, men det er ikke presentert noen konklusjon. Det kan synes som om damtopp er 13 cm høyere enn oppgitt HRV på 33.0 moh., og vannhøyden denne dagen var på 32,89 moh.

Søker ønsker å påpeke at det i hovedsak er vist til eldre resultater fra 1988 og 1993 når det gjelder erosjonsepisoder i strandsonen. Settefiskanlegget har siden den tid gjennomgått en rekke tekniske endringer som fører til redusert vannbruk. Det gjelder både oksygenering og CO₂-lufting.

Hovedpoenget ved denne foreliggende søknaden er å se framover, og det planlegges nå et helt nytt anlegg med bruk av «best tilgjengelig resirkuleringsteknologi», der vannbruk både er vesentlig lavere enn tidligere og ikke minst mer kontrollerbar. At vannstand i november 2015 var lavere enn LRV bestrides ikke, men er også et resultat av drift ved et annet anlegg enn det som nå planlegges og delvis er etablert.

Søker ønsker også å vise til at det ikke nødvendigvis er utformingen av demningen i utløpet som er regulerende for vannstand i flomsituasjoner, men at det også er terrenget nedenfor som definerer dette, jr. bilde fra flom 7. januar 2005 under.

2) Fiskeridirektoratet

Fiskeridirektoratet region Vest har ingen merknader til søknaden.

3) Fylkesmannen i Hordaland

Fylkesmannen i Hordaland har fremmet motsegn til søknaden. Vannressurslovens §24 sier imidlertid «Reglene om innsigelse i plan- og bygningsloven §§ 5-4 til 5-6 gjelder så langt de passer for søknader om konsesjon til kraftproduksjonsanlegg etter denne lov» Dette betyr at Fylkesmannen ikke har anledning til å komme med innsigelse (motsegn) i denne saken, og NVE vil derfor behandle uttalelsen som en ordinær høringsuttalelse.

Ved utarbeidelse av detaljreguleringsplan for området, frarådde Fylkesmannen videre planarbeid av hensyn til vesentlige negative virkninger og nasjonale hensyn til naturmangfold i strandsonen. Videre påpeker Fylkesmannen at forrige eier ved tilsyn i 2015 hadde en rekke avvik på både internkontroll og gjeldende utslippstillatelse. En vet ikke om dette er rettet opp, da dette selskapet er gått konkurs.

Fylkesmannen mener at det ved bruk av best tilgjengelig teknologi ikke vil være behov for den omsøkte vannmengden. Historisk bruk av Eidesvatnet som magasin har vist at variasjon i vannstand innenfor eksisterende NVE-tillatelse har hatt negativ virkning på naturmiljø og landskap. Fylkesmannen ønsker høyere slipp av minstevannføring fra 1. september til 15. oktober for å bedre oppvandringsmulighetene for sjøaure eller ved bruk av 12 timer lange lokkeflommer i den samme perioden. Fylkesmannen har også gjort en (personlig) vurdering av at settefiskbehovet i Hordaland ikke trenger dette anlegget.

Fylkesmannen oppsummerer at det ikke er samsvar mellom bærekraftig forvaltning av vassdragsressursen og det omsøkte vannuttaket, uten at en risikerer for stor nedtapping av Eidesvatnet, tørrlegging av elva, erosjon i strandsonen og negative virkninger for naturmiljø og naturmangfold.

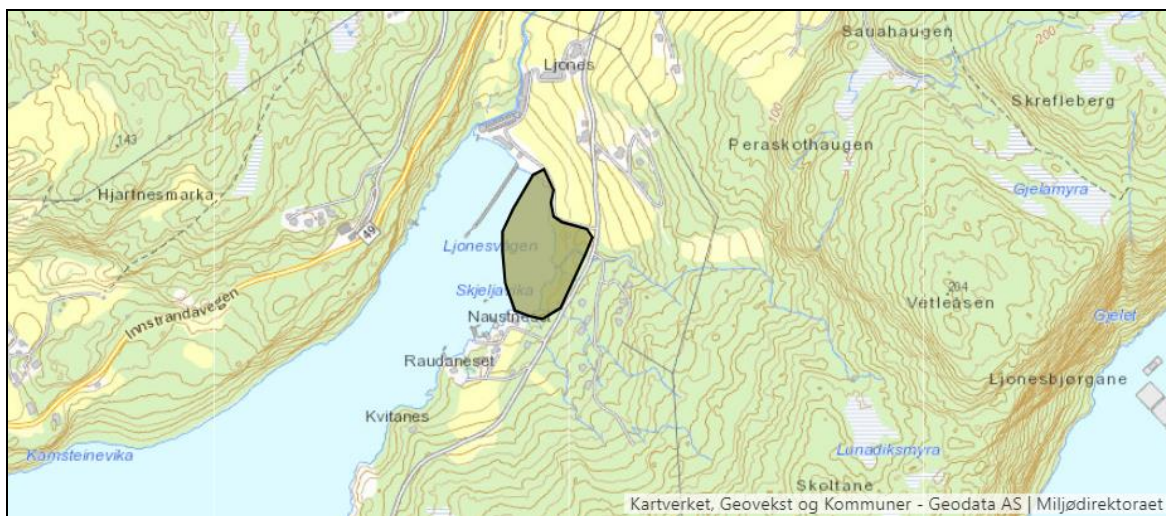
Søker ønsker å påpeke at det ved overgang til RAS-teknologi på hele det planlagte anlegget, er fullt mulig å redusere vannbruk betraktelig i forhold til dagens vannbruk, og understreker at søknad om uttak av inntil 5 m³/min er mye lavere uttak enn rammen for nåværende NVE-konsesjon. NVEs konsesjon datert 25. mars 2009 angir ikke rammer for uttak av vann utover at maksimalt forbruk ikke skal overskride 20 m³/min. I NVEs tilhørende dokument «bakgrunn for vedtak», er dette noe nærmere spesifisert til to topper i forbruk på et uttak mellom 9 og 11 m³/min fra mars til mai og en større topp i august til oktober på 12-20 m³/min. Det understrekes at dette i et tørrår vil være vanskelig å få til, men at et uttak på 5,5 m³/min i gjennomsnitt over året da vil være et godt utgangspunkt. Denne gangen er det altså søkt om et årlig uttak på 5 m³/min i gjennomsnitt, nettopp fordi en har villet oppnå et bedre forhold til naboer og også tidligere innspill fra Fylkesmannens.

I tillegg vil anlegget kunne benytte sjøvann på deler av produksjonen når RAS-anlegget står ferdig, og ved normal drift vil en dessuten kunne benytte lavere uttak av vann enn det som her er søkt om.

Søker synes på dette grunnlag at Fylkesmannens motsegn er fattet på feilaktig grunnlag, og håper at NVE kan fremme disse synspunkt til Fylkesmannen i eventuelt dialogmøte. Planlagt uttak er altså lavere enn det NVE i 2009 mente var tilstrekkelig i et «tørrår». Nåværende konsesjon gjelder ut 2019, og det er reguleringsvilkårene for bruk av Eidesvatnet som søkes videreført, men altså med et vesentlig lavere uttak av vann enn det som NVE tidligere har godkjent.

Søker kan heller ikke finne at strandsonen i Ljonesvågen har «nasjonale verdier», slik Fylkesmannen hevder. Det kartlagte friluftsområdet FK00015539 på østsiden av Ljonesvågen er av type Leke- og rekreasjonsområde og beskrevet som «Svært fint badeområde for småborn/familie. Fine svaberg og badeffjøre med ei lita grasmark. Badeflåte med stupebrett i vika. Bord og benkar. Det er parkering langs vegen i bakkant av området. Naustrekkje.», med «middels» opplevelseskvalitet og «aldri» regionale eller nasjonale brukere (fra faktaark i «naturbase»). Naturbase har ingen registreringer av «naturverdier» i Ljonesvågen. Kartet under er fra «naturbase» og viser friluftsområdet.

4) Lars Øyvind Birkenes og Hilde Hushagen

Birkenes og Hushagen poengterer at anlegget har en historikk med gjentakende brudd på gjeldene konsesjonsvilkår og viser til at Green Salar (tidligere eier av anlegget) fikk lovbruddsgebyr fra NVE høsten 2015. De viser til at det ble gitt ny konsesjon i 2009, på tross av at de påpekte konsesjonsbrudd i både i 2003 og 2008.

Det vises til kommentar til Britt Eide (mfl.) sin uttalelse, der hovedpoenget ved denne foreliggende søknaden er å se framover og bygge et helt nytt anlegg med bruk av «best tilgjengelig resirkuleringsteknologi» for nettopp også redusere konfliktene rundt bruk av Eidesvatnet som magasin.

5) Marit Eide

Eide påpeker at det i løpet av hele settefiskanleggets tid har vært problemer med å holde seg innenfor reguleringsgrensene i konsesjonen. Dette har ført til ras og store utvaskinger i Eidesvatnet. Eide ønsker en tidsbegrenset konsesjon, der Biofish AS må vise at de klarer å holde seg innenfor fastsatte konsesjonsgrenser. Hun mener også at det bør vurderes om vannet og strendene tåler dagens reguleringsgrenser, og om de eventuelt må justeres, før det gis ny konsesjon.

Det vises til kommentar til Britt Eide (mfl.) sin uttalelse, der hovedpoenget ved denne foreliggende søknaden er å se framover og bygge et helt nytt anlegg med bruk av «best tilgjengelig resirkuleringsteknologi» for nettopp også redusere konfliktene rundt bruk av Eidesvatnet som magasin.

6) Naturvernforbundet i Kvam

Naturvernforbundet i Kvam viser i sin uttale til at den historiske bruken av vann fra vassdraget har vært problematisk, det har vært gitt bøter og anlegget har vært konkurs uten at det er nevnt i søknaden. Videre fokuseres det på den tidligere forekomsten av rødlisteartene elvemusling og ål, som bør sikres gode levevilkår. Naturvernforbundet er positive til ambisjon om overgang til RAS-teknologi for å redusere vannbruk, og understreker behovet for en nøye gjennomarbeidet konsesjonssøknad.

Søker er glad for naturvernforbundet støtte i arbeidet med å bygge et anlegg som vil føre til reduserte konflikter knyttet til magasinet i Eidesvatnet samt føre til bedre levevilkår for rødlistede arter i vassdraget. Bestanden av elvemusling i vassdraget er sannsynligvis tapt, men søker er interessert i å tilrettelegge for en eventuell reetablering av elvemusling i vassdraget, i samarbeide med den nasjonale genbanken for elvemusling i Austevoll og Fylkesmannen i Hordaland.

7) Sigrid Karin og Gunnar Dolve

Dolve er grunneiere ved Eidesvatnet. De viser til at anlegget har fått status som næringsareal i kommuneplanen og ser at det har positive samfunnseffekter i form at arbeidsplasser og bebyggelse. Dolve viser videre til at reguleringen har hatt negativ virkning på strender, planteliv, vannkvalitet, fiskebestand og friluftsliv i området. Dolve skriver at nedbørsfeltet til Eidesvatnet er for lite som vannkilde til anlegget og at vannet ved flere tilfeller at vært tappet til en lavere vannstand en utløpet til Ljoneselva. Tidligere erfaringer viser at det har vært vanskelig å tilpasse smoltproduksjonen til svingningene i vanntilgangen, og at vannuttaket ikke har blitt stanset selv ved overskridelse av LRV. Dolve er skeptiske til at det skal gis varig konsesjon med LRV 32,25 m og HRV 33,00 m.

Det vises til kommentar til Britt Eide (mfl.) sin uttalelse, der hovedpoenget ved denne foreliggende søknaden er å se framover og bygge et helt nytt anlegg med bruk av «best tilgjengelig resirkuleringsteknologi» for nettopp også redusere konfliktene rundt bruk av Eidesvatnet som magasin.

8) Statens vegvesen

Statens vegvesen har ingen merknader til søknaden.

Oppsummering

De fleste av uttalelsene påpeker en uheldig forhistorie som tidvis har vært preget av større vannbruk og nedtapping av magasinet enn det som har vært tillatt. Nåværende selskap har ikke overskredet gjeldende reguleringshøyder, og alle eksempler vist til i uttalelsene gjelder tidligere eiere og tidligere driftsforhold. Selv sommeren 2018, med den langvarige tørken, ble Eidesvatnet ikke tappet lenger ned enn til 32,48 moh., som bare er 2/3 av reguleringshøyden. Anlegget produserer i dag fisk på både gjennomstrømming og resirkulering, og har gjennom sommeren greid seg med omtrent 5 m³/min.

Nåværende eier overtok formelt 14. september 2016, og var i en due diligence med konkursboet fra mars 2016. Selskapet har de siste to årene investert mye og bygd om til resirkulering for følgende avdelinger: Klekkeri, startfôring, påvekst 1 og er nå også nettopp ferdig med påvekst 2. Nesten alle tidligere gjennomstrømningskar er nå altså erstattet med resirkulerings-enheter. Etablering av nytt anlegg med vannsparende teknologi og et vesentlig lavere uttak av vann, har allerede bidratt til betydelig redusert vannbruk og dermed mindre konflikt med de øvrige interessene til og rundt Eidesvatnet. I tillegg etableres det opplegg for bruk sjøvann på den største fisken dersom det ikke er tilstrekkelig med ferskvann.

Det er også etablert sanntidslogging av både vannstand i Eidesvatnet og vannføring i elven ved målestasjoner etablert av Hydrateam AS,- og figurer er vedlagt for å vise at en har overholdt rammene for begge forhold selv i tørkesommeren 2018. Selskapet ønsker også å etablere gode vilkår for å få sjøauren tilbake i vassdraget, med utlegging av gytegrus og tilrettelegging i vassdraget også for eventuell reetablering av elvemusling. Dette er ønskelig både for å kunne innfri målene i vanddirektivet, men vil også bidra til å etablere et godt omdømme i nærmiljøet.

Søker understreker at Fylkesmannen sin uttalelse til søknaden og innspill til reguleringsplanen, baseres på misforståelser og faktiske feil, både vedrørende omfang og virkning av vannuttak og forekomster av naturverdier med «nasjonale verdier» i Ljonesvågen.

Søker vedlegger også det privatrettslige grunnlag som viser at grunneierne under gnr 95 har rett til å regulere Eidesvatnet med damluke i maksimal høyde til kote 33,0, stadfestet i dom fra Gulating lagmannsrett fra 2. november 1995.

Vennlig hilsen

Geir Helge Johnsen
Fagansvarlig «vann»

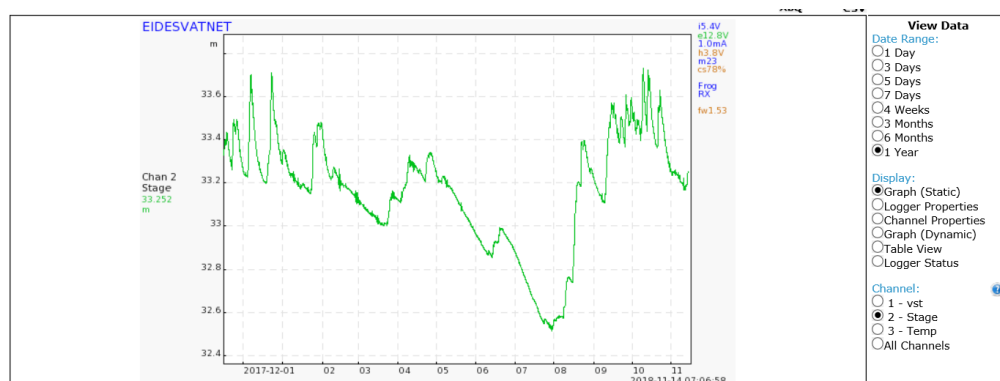
Vedlegg:

Logging av vannstand i Eidesvatnet og av vannføring i utløpselven

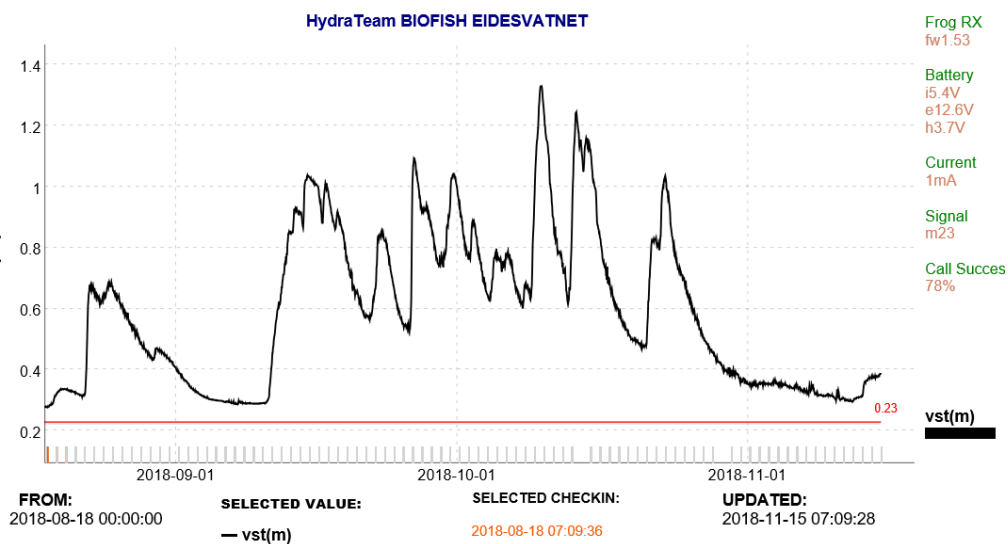
Dom fra Gulating lagmannsrett fra 2. november 1995 om rett til regulering av Eidesvatnet

Vannstandlogging Eidesvatnet

Vannføringslogging utløpselv

GULATING LAGMANNSRETT

gjør vitterlig:

År 1995 den 2. november ble av Gulating lagmannsrett

Lagdommer Fjeld

Lagdommer Tenold

Herredsrettsdommer Odland

i ankesak nr 94-01399

ANKENDE PART:

1. Torbjørn H. Ljones
2. Kristoffer L. Ljones
3. Bjørn B. Ljones
4. Jorunn B. og Jan Knut Lillefosse
5. Jostein Ljones

Prosessfullmektig: Advokat Øyvind Kvåle, Norheimsund

MOTPART:

- Prosessfullmektig: Advokat Klaus Skjeldal, Voss
1. Olav Kvitastein
 2. Jakob Eide, 5620 Tørvikbygd
 3. Lars Ugletveit, 5620 Tørvikbygd

avsagt slik

D O M :

Saken gjelder tvist om retten til oppdemming og regulering av Eidesvatnet i Hardanger.

Hardanger jordskifterett avsa 14. juli 1994 dom med slik slutning:

- "1. Grunneigarane under gnr. 95, Ljones i Kvam herad, har rett til å demme opp Eidesvatn slik dammen no er.
2. Grunneigarane under gnr. 95, Ljones i Kvam herad, har rett til å regulere Eidesvatnet med damluke, i tida 01.10. til 01.05 kvart år med luke i maksimal høgde til kote 33,18 m.o.h.
3. Kvar av partane ber sine eigne kostnader for jordskifteretten i samband med tvistemålet."

Ankende parter påanket dommen 28. september 1994. Ankemotpartene inngav anketilsvar og motanke 2. november 1994. Etter skriftlig saksforberedelse ble ankeforhandling avholdt 2.-3. oktober 1995. Det ble gitt parts- og vitneforklaringer, avholdt befarings- og foretatt dokumentasjon slik det nærmere fremgår av rettsboken.

Ankende parter har i det vesentlige gjort gjeldende:

Gårdene på Ljones har hatt rett til oppdemming av Eidesvatnet i uminnelige tider. Denne retten er hevdet og følger i alle tilfeller av reglene om alders tids bruk.

Dammen i utløpsosen av Eidesvatnet er en svært gammel reguleringsdam som antakeligvis stammer fra midten av 1500-tallet. I gamle tider hadde det stor verdi å ha en slik reguleringsdam som gav vann til kverndrift også når det ikke var flomtider i elvene.

Fra gammelt av var det en stokkedam som holdt luken i dammen, men i begynnelsen av 1920-årene ble dammen reparert og det ble støpt betongsøyler for å holde på damluken. Dammen ble ikke høyere enn den hadde vært tidligere. Senere ble den også brukt til drift av slipesteiner. I 1957/58 ble elveløpet til Bjartneselven rettet ut slik at bekkeløpet ikke lenger stengte for vannet når det var flom.

Ljones-gårdene har således en hevdvunnen rett til oppdemming av vannet. Luken i dammen ble satt i når det var behov for vann til drift av sagen, kvernene eller i senere tid til å dra slipesteinene. Den steinhellen som idag ligger over damutløpet, lå der også før reparasjonen av dammen på 1920-tallet. Maling av korn skjedde frem til krigens begynnelse. Frem til 1956/57 ble det drevet sag med vannkraft. Skjæring av tømmer skjedde også for andre, slik at virksomheten var en del av gårdens næringsgrunnlag. Vanndrevet slipestein var i bruk frem til 1956/57.

Frem til 1990 var Ljones-bøndene i god tro med hensyn til sine rettigheter. Oppdemmings- og reguleringsretten var intenst og kontinuerlig brukt i hevdstiden.

Det bestrides at reguleringsretten er gått tapt som følge av frihevd fra Kvitasteins side. Kvitastein hadde all grunn til å ta kontakt med Ljones-bøndene i de perioder damluken ikke ble brukt for å avklare om Ljones-bøndene ønsket å gi opp reguleringsretten.

Ljones-bøndene brukte damluken når de hadde behov for den. Eidesvatnet har et lite nedslagsfelt, og det er lite snøsmelting i området. Fra utløpet av april må vannet spares ved oppdemming for å sikre tilstrekkelig vann utover sommeren. Reguleringsretten har derfor vært brukt hele året, og det er ikke faktisk eller rettslig grunnlag for å begrense denne til deler av året.

Det gjøres subsidiært gjeldende at oppdemmings- og reguleringsretten fritt kan foretas fordi denne retten ikke er i strid med vassdragslovens § 8. På Kvitastein står området nederst ved vannet mer eller mindre jevnlig under vann slik at det ikke er noen årsakssammenheng mellom oppdemmingen og reguleringen og de skader som påføres Kvitasteins gård.

Det representerer heller ingen fare å sette i damluken. Reguleringshøyden på vannet er 33,18 m. Det er storflom og store

nedbørsmengder som medfører fare for Kvitastein. Ved flom var det ikke demningen som holdt igjen, men en flaskehals nede i elven som ble utbedret i 1986.

Det ble lagt ned slik påstand:

"I anken:

1. Pkt. 1 i jordskifterettens domsslutning vert stadfest.
2. Grunneigarane under gnr. 95, Ljones i Kvam herad har rett til å regulera Eidesvatnet med damluke i maksimal høgde til kote 33,18 m o.h.
3. Pkt. 3 i jordskifterettens domsslutning vert stadfest.
4. Ankande partar vert tilkjent sakskostnader for lagmannsretten.

I motanken:

1. Ankande partar vert å frifinna.
2. Ankande partar vert tilkjent sakskostnader."

Ankemotpartene har i det vesentlig gjort gjeldende:

Den innmarken som ligger til vannet er vannsyk i flomtider p.g.a. at vannet da står høyt opp etter innmarken.

Det er ikke lovlig adgang til regulering av Eidesvatnet idag fordi de gamle rettene som påberopes som støtte for dette enten er uaktuelle å bruke idag eller så er de frihevdet. Dammen slik den nå står er i strid med vassdragslovens § 8.

Ljones-bøndene har ikke noen lovhjemmel til å regulere Eidesvatnet. Det står ingenting i matrikkelen om at Ljones-bøndene har hevdet rett til oppdemming eller benyttet retten slik at reglene om alders tids bruk kommer til anvendelse. Når det i matrikkelen vises til "vandfall av mindre betydenhet" så er dette ikke noen oppdemmingsrett. For å kunne hevde en bruksrett må en

utøve praktisk bruk i aktsom god tro i hevdstiden på 20 år. Det må derfor i tillegg til dammen og luken ha vært drift hele tiden. Dette er imidlertid ikke tilfellet fordi kvernene ble nedlagt før krigen. Det kan heller ikke foreligge aktsom god tro når lovverket setter forbud mot oppdemming og regulering til skade for andre eiendommer.

Den reelle problemstillingen idag er om oppdemming kan skje fordi vannet skal tjene som reservoar i forbindelse med fiskeoppdrettsanlegg.

2, Det juridiske utgangspunkt må tas i spørsmålet om det foreligger rett til å demme opp Eidesvatnet hele året til skade for andre grunneiere, særlig Kvitastein. Eiendommen ligger lavt og er utsatt for flom. Det er de ankende parter som har bevisbyrden for at den påberopte retten har eksistert. At det historisk har vært vanddrevet sag og kvern er ikke tilstrekkelig rettslig grunnlag for å legge til grunn at det idag foreligger hevdet rett til oppdemming og regulering av vannet. Heller ikke den steindemning som ble anlagt på 1920-tallet er tilstrekkelig som slikt grunnlag.

Det bestrides at Eidesvatnet har vært regelmessig demmet opp gjennom hevdstiden i god tro. I alle tilfellet må en slik rett under dagens forhold avgrenses av formålet med den. Det vises særlig til at både oppgangssagene og kvernene er brukt uavhengig av oppdemningen. Bruk av kvern skjedde seinhøstes, og det må legges vekt på at kvernen i matrikkelen er omtalt som flomkvern. Oppgangssag brukes ved stor vannføring i forbindelse med snøsmelting etc. fra mars til april. Da er det ikke behov for oppdemming.

Steindemningen er satt opp på slutten av 1920-tallet. Den ble brukt i svært kort tid for å samle vann frem til elektrisk kraft ble innlagt før krigsårene. Bruken for demningen opphørte fra dette tidspunkt.

Det foreligger en langvarig rettstradisjon for å begrense retten til regulering av vassdrag til skade for andre. Dette kommer nå bl.a. til uttrykk i vassdragslovens § 8. Det fremgår ikke av skriftlige kilder at Ljones-bøndene har noen særlig rett til oppdemming og regulering av vannet.

Retten er i alle fall etablert i strid med andre grunneier-interesser. Gården Kvitastein har med sine små areal og mark som ligger lavt i forhold til Eidesvatnet problemer med vannsyk jord og problemer med grøfting. Det er derfor viktig med stabil og riktig vannstand.

Da dammen ble bygget gikk Knut Ljones og bad om skriftlig samtykke uten at han fikk dette. Luken ble fjernet av grunneieren på Kvitastein på 1930-tallet. Det kan derfor ikke være tale om hevding av rettigheter i aktsom god tro.

Subsidiært gjøres gjeldende at hvis det foreligger oppdemningsrett, er denne avgrenset til vinterhalvåret. Oppdemming ble ikke foretatt i sommerhalvåret, fordi det ikke var behov for dette.

I alle fall må retten sies å være falt bort fra før krigen da bruken av vanndrevet sag og kvern opphørte. Slik bruk var på dette tidspunkt ikke lenger aktuelt.

I fall oppdemningsrett foreligger, må høyden fastsettes.

Under enhver omstendighet gjøres gjeldende at en oppdemnings- og reguleringsrett er falt bort etter reglene om frihevd i hevdslovens § 2.

Olav Kvitastein la ned slik påstand:

"I anken:

1. Jordskifterettens dom vert stadfest.
2. Ankemotparten vert tilkjent sakskostnader.

I motanken:

1. Grunneigarane på Ljones har ikkje rett til oppdemming av Eidesvatn.
2. Grunneigarane på Ljones har ikkje høve til oppdemming av Eidesvatn utover ei høgde på 32,70 m.o.h.

For alle tilfelle:

Ankemotpartane vert tilkjent sakskostnader i motanken."

Jakob Eide og Lars Ugletveit la ned slik påstand:

- "1. Jordskifterettens dom vert stadfest.
2. Ankemotparten vert tilkjent sakskostnader."

Lagmannsretten skal bemerke:

Forholdet mellom en rettighetshaver og eier av den "tjenende eiendom" i et vassdrag, vil reguleres av avtale eller annet stiftelsesgrunnlag for retten, for eksempel hevd. Forholdet mellom grunneiere og rettighetshavere i forskjellige deler av et vassdrag, reguleres av vassdragsloven § 8.²

Retten tar derfor utgangspunkt i vassdragslovens § 8 som angir rammene for den eierrådigheten som kan utøves i vassdrag. Etter denne bestemmelse må ingen uten særlig adkomst eller hjemmel i lov forandre et vassdragsleie eller strømmens retning, øke eller minske vassføringen enten i det hele eller til visse tider eller heve eller senke vasshøyden eller legge lense, gjerde, eller bygge i eller over vassdrag hvis det derved voldes skade eller fare for annens eiendom eller rettigheter. Lovens system er at tiltak som ikke medfører skade eller fare for annens eiendom eller rettigheter fritt kan iverksettes eller opprettholdes selv om de ellers rammes av opplistingen i bestemmelsen.

Både økonomisk og fysisk skade omfattes av lovens skadebegrep. Skaden må imidlertid ikke være ubetydelige. Lovens farebegrep refererer til en reell mulighet for at det kan inntre skade.

Elvebunnen ligger på kote 32,55 m. I den utstrekning det kan tales om en naturlig vannstand ligger denne antakeligvis omkring kote 32,95 m. Differansen mellom elvebunnen og topp steinhelle på kote 33,18 m. er således 63 cm.

Lagmannsretten legger til grunn at de problemene gården Kvitastein har med vannsyk jord, i det alt vesentlige skyldes at store deler av innmarken ligger svært lavt i forhold til Eidesvatnet. Gården er derfor spesielt utsatt i forbindelse med de naturlige variasjoner av vannstanden i Eidesvatnet bl.a. som følge av snøsmelting, store nedbørsmengder m.v.

Spørsmålet blir om oppdemnings- og reguleringstiltakene virker inn på de variasjoner i vannstanden som ellers naturlig inntreer og i så fall om tiltakene helt eller delvis kan sies å representere en skade eller fare for skade.

Retten ser det slik at en oppdemnings- og reguleringsrett med utgangspunkt i en topp kote på 33,18 m. påfører gården Kvitastein en skade som rammes av vassdragslovens § 8. Skaden består i at store deler av innmarken blir vannsyk, noe som dels er en følge av at vann flommer inn over marken samtidig som vannivået hindrer en effektiv drenering gjennom grøfting. Ved vurderingen av hvilket toppnivå oppdemming kan foretas til uten at skade eller fare for skade forvoldes, må det tas i betraktning at vannmengden i perioder vil variere av naturlige årsaker.

Hvor mye vannivået må reduseres under kote 33,18 m. for at skade eller fare for skade ikke lenger kan ses sannsynliggjort, vil - slik saken på dette punkt bevismessig er fremstilt for lagmannsretten - nødvendigvis bli skjønnsmessig. Lagmannsretten ser det slik at skade eller fare for skade inntreer hvis vannet tillates oppdemmet mer enn til kote 33,00 m. En oppdemming til

dette nivå, samt en regulering av vannstanden med dette som toppnivå, vil etter dette måtte anses som et tiltak som ikke representerer skade eller fare for skade, og følgelig er tillatt uten særskilt hjemmel. Av dette følger at den regulerings- og oppdemmingsrett som er tillatt etter vassdragslovens § 8, må gjelde hele året.

Ankende parter har prosedert på at det følger av reglene om hevd og alders tids bruk at det foreligger rett til oppdemming og regulering basert på toppnivå på kote 33,18 m. Når retten har kommet til at ankende part fritt kan foreta oppdemming og regulering med utgangspunkt i et toppnivå på kote 33,00 m., er det ikke nødvendig å ta stilling til om retten så langt også kunne vært bygget på reglene om hevd eller alders tids bruk. Retten må imidlertid ta stilling til om ankende parter på disse grunnlag kan ha ervervet rett til oppdemming og regulering med utgangspunkt i et toppnivå på kote 33,18 m. Lagmannsretten kan ikke se at dette kan føre frem. Skal disse rettslige grunnlag kunne føre frem i foreliggende sak, må ankende parter godtgjøre at ikke bare selve bruken av dammen til oppdemmings- og reguleringsformål, men også at retten til å gjøre skade må være hevdet. Basert på den bevisførsel som har funnet sted omkring bruken av dammen, kan retten ikke se at det er tilstrekkelig bevismessig grunnlag til å fastslå at rett til å gjøre skade på gården Kvitastein og øvrige ankemotparters eiendommer skal være hevdet.

Både anken og motanken er dels tapt, dels vunnet. I begge tilfeller må hver av partene bære sine egen omkostninger for lagmannsretten, jfr. tvml. § 180, 2. ledd, jfr. § 174, 1. ledd, idet det ikke er grunnlag for å anvende unntaksreglene i noen av tilfellene. Som følge av lagmannsrettens resultat er det ikke grunn til å endre jordskifterettens omkostningsavgjørelse.

Dommen er enstemmig.

S L U T N I N G :

I anken:

1. Jordskifterettens domsslutning pkt. 1 stadfestes.
2. Grunneierne under gnr. 95, Ljones i Kvam herad, har rett til å regulere Eidesvatnet med damluke i maksimal høyde til kote 33,00 m.
3. Pkt. 3 i jordskifterettens domsslutning stadfestes.
4. Partene bærer sine egne sakskomkostninger for lagmannsretten.

I motanken:

1. Grunneierne på Ljones frifinnes.
2. Partene bærer sine egne sakskomkostninger for lagmannsretten.

Martin Tenold

Rune Fjeld

Tine Odland

Ref.:MT/km

Rett kopi:

Kjersti Mjøs
Kjersti Mjøs

ADVOKATENE
ØYVIND KVÅLE OG GUNNAR SKEIE

KONTORFELLESSKAP

M.N.A.

Postboks 84, 5601 Norheimsund • Tlf. 56 55 12 77 • Fax: 56 55 19 63

P R O S E S S K R I V

TIL

GULATING LAGMANNSRETT

Sak nr. 94-01399 A

Ankande parter: 1. Torbjørn H. Ljones, 5620 Tørvikbygd.
2. Kristoffer L. Ljones, 5620 Tørvikbygd.
3. Bjørn B. Ljones. 5620 Tørvikbygd.
4. Jorunn B. og Jan Knut Lillefosse,
5620 Tørvikbygd.
5. Jostein Ljones, 5620 Tørvikbygd.

Prosessfullmektig: Advokat Øyvind Kvåle,
5600 Norheimsund.

Ankemotpartar: 1. Olav Kvitastein, 5620 Tørvikbygd.

Prosessfullmektig: Advokat Klaus Skjeldal, Postboks 244,
5701 Voss.

2. Jakob Eide, 5620 Tørvikbygd.
3. Lars Ugletveit, 5620 Tørvikbygd.

* * * * *

Det vert vist til underskrivne sitt motanketilsvar av 281194 med påstand om at kravet i pkt. 2 i påstanden i motanken om at grunneigarane på Ljones ikkje har rett til å overdra eller leiga bort sin oppdemmingsrett til Ljones Fisk AS, vert avvist. Eg ber på ny om at avviseringskravet vert avgjort under saksførebuinga.

I advokat Skjeldal sitt prosesskriv av 150295 vert ankande partar oppmoda om å gje samtykke til at spørsmålet vert prøvd under ankesaka. Ankande partar gjev ikkje slikt samtykke.

Det vert vist til at spørsmålet vart vurdert under jordskiftesaka, og då slik at partane vart samde om at spørsmålet ikkje skulle behandlast. Det heiter om dette i jordskifteretten si rettsbok side 8, siste avsnitt:
"Etter ein oppklaringsrunde mellom partane vart dei samde om at jordskifteretten berre skal handsame tilhøva med dammen og reguleringsretten og ikkje tilhøva til AS Ljones Fisk. Firmaet er då ikkje part i denne saka".

Norheimsund, 08.03.95

Øyvind Kvåle
advokat

Prosesskrivet i 8 -åtte- eksemplar

Gaus 08.03.95

Sostein Gaus

29. APR 1996

Får demma opp Eidesvatnet

Ljones Fisk A/S på Innstranda har fått ny reguleringskonsesjon for Eidesvatnet. Selskapet har med det 562,5 millioner liter vatn i reserve til settefiskanlegget ved Ljonesvågen.

Åsmund Soldal

Frå før hadde selskapet lov å regulera vatnet med 60 centimeter.

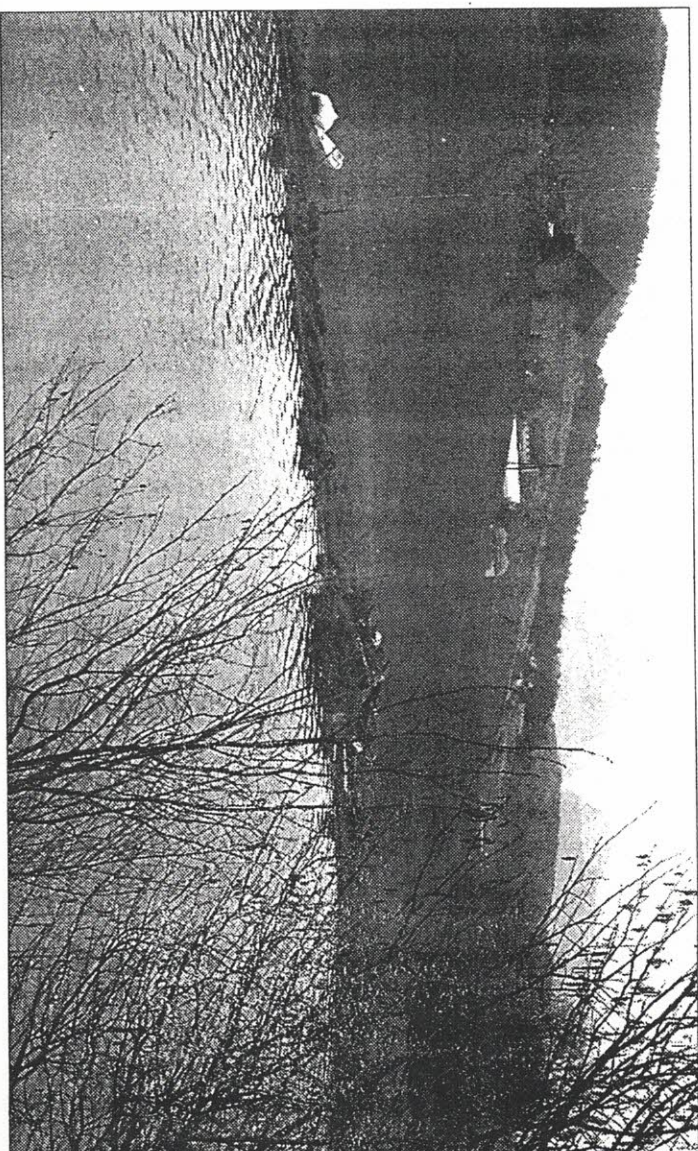
Norges vassdrags- og energivest (NVE) har plussa på dette løyvet frå 1992 med 15 centimeter. Om det ikkje er mykje å sjå til, så aukar det magasinet med 112,5 millionar liter.

Da settefiskanlegget tok til å nytta ut Eidessvatnet oppsod det problem med utrasing langs stranda og auka erosjon.

Miljøstyresmaktene har ikkje noko mot ei slik oppdemming av vatnet. Tvert om, så vert det spådd at den auka reguleringa vil verka positivt inn på vasskvaliteten. Det er heller ikkje noko

som utseier at løyvvett vil ha nok å seta for dei allmenne interessene som er knytte til vane. Erosjonsproblema kjem ikkje til å auka på den utsette strekia mellom Eide og Langanes. Og utrandvegtsjonen vert heller ikkje skadelidande, uttalar miljøvernaveiinga i Hordaland.

Umyttinga av Eidesvatnet som vasskielde til settefiskanlegg har møtt mindre miljømotbørgem motstand frå busetraden enn vatnet. Konflikten om vassrettar og regulering måtte til Gulding lagmannsrett for å verta løyst. Domen avklarar verkande på dyrka mark og jordbruksdrift.

Demningen i utløpet skal ikke hindra fisk å koma opp i vatnet

Miljøvernavdelinga krev at demning i utløpet ikkje skal hindra oppgangen av sjøauare. Ljones Fisk skal syta for at elva har minstevaassføring som bestemt i

føresetegnene. Dessutan skal lukene opnast til minst tre sákalla lokkeflaummar i august. Då bør det renna minst 10 kubikkmter vatn P_{min} minutt i bekken. Sette-

fiskalellegget skal dessutan seia ut yngel eller småfisk etter bestemte reglar og elles ta kostnaden med aktuelle undersøkingar i vassdraget. Løvvet gjeld i 15 år.